tõsta, selles ometi õnnestumata. 1890. a. alul astus ta Tartus »Oleviku« toimetuse liikmeks, kelleks jäi 1892. a. sügiseni. Ajakirjanikuna polnud L. eriti väljapaistev. Ta teotses peamiselt ilukirjanikuna, följetonistina või ainult tõlkijana, ilma et oleks avaldanud puht-ajakirjanduslikke andeid. Senise vaate vastu peab rõhutama, et ta »Oleviku« juures polnud tööga eriti ülekoormatud, ühtlasi oli tema aineline seisukord koguni parem, kui teistel tolleaegseil ajakirjanikel. Kui ta aga ajakirjaniku kutse all ometi kannatas, siis olenes see tema nõrgast kehalisest ja vaimlisest tervisest. Sept. 1892 loobuski L. »Oleviku« toimetusest ja hakkas elukutseliseks kirjanikuks. Kuigi ta just selle järel kirjutas oma paremad teosed, oli tema vaimline tasakaal ometi juba tunduvalt vapustatud. Viimast asjaolu ei saa panna täielikult ka tema ainelise kitsikuse arvele. Tõenäoliselt oli tema nõdrameelsuse tragöödia igal tingimusel paratamatu. Kõige rohkem võis seda ajakirjaniku rahutu kutse ja aineline kitsikus ainult kiirendada. Sügisel 1892 kirjutas L. Tartus elades pikema jutustuse »Vari« ja »Kümne loo« parimad novellid. Esimesele ei leidnud ta aga kohe kirjastajat, ühtlasi halvenes tema aineline ja vaimline seisukord. Ta siirdus jälle Alatskivile vanemate koju. Siin kirjutas ta 1893. a. esimestel kuudel veel jutud »Käkimäe kägu« ja »Nõia tütar«, kuid selle järel oli tema nõdrameelsus juba ilmne. Ses seisukorras elas ta veel umbes a. maal, kuid et olukord kardetavaks muutus, siis toodi ta 8. III 1894 Tartu närvikliiniku, kuhu ta jäi kuni 21. VI samal a. Märtsi ja aprilli kuul põdes ta oma haiguse raskema järgu läbi, olles vahel nädalate kaupa meelemärkuseta. Pärast kliinikust vabanemist algas L.-i elus paarikümne-aastane ajajärk, mida kõige raskem jälgida. Ta elas Alatskivil Oja talus, siis Puijani talus, hiljemini aga Plakso-Madise talus Kavastu-Koosal. Ta oli ligi 10 a. avalikust elust täiesti kadunud ja teda ei teatud üldse elavat. Ei ilmunud temalt ühtki uut tööd ega tuletanud teda keegi avalikult meelde. Kuid ometi jätkus tema kirjanduslik tegevus noil ajul võrdlemisi intensiivselt, nimelt lüürilisel alal. Nii on näiteks a.-ga 1896 dateeritud terveni 26 luuletust, tõeliselt võis neid aga veelgi rohkem olla. Ja see lüüriline looming kestis kuni L.-i surmani, kuigi aasta-aastalt nõrgenedes.

A. 1902 leidis dr. J. Luiga L.-i juhuslikult tema kodutalus, ja temast kirjutati jälle avalikult. Selle järel ilmus ta isiklikult nähtavale ja hakkas ka siin-seal omi luuletusi avaldama. 1904. a. ilmusid tema kogutud teosed, mis sisaldasid väljapaistvama osa tema toodangust enne 1894. a. Üldine tähelepanu ja osaltki lahedamad tööolud kannustasid teda suuremale kirjanduslikule tegevusele. Kuid tema tervislik seisukord oli ometi säärane, et tal õnnestusid ainult vähemad lüürilised palad nii värsis kui proosas, kuna jätkuvamaks mõttepingutuseks puudus jõud. Kuna ta oma haiguse esimesel aastakümnel kannatas peamiselt tagakiusamismaania all, siis tulid teisel lisaks veel politilised väärkujutlused. Aastatega vähenes tema nii kehaline kui vaimline tervis ja 1913. a. veetis ta suurelt osalt juba raskelt tiisikushaigena Koosal Plakso-Madise talus. Seal surigi ta 18. XI 1913 ja maeti Alatskivi surnuaiale.

L.-ilt on ilmunud järgmised raamatud: Kümme lugu (Tartus ja Riias, 1893), Käkimäe kägu (Tartus, 1893), Vari (Tallinnas, 1894), Nõia tütar (Jurjevis ja Riias, 1895), Kirjatööde kogu (Tall., 1904), Elu sügavusest (Tartus, 1909), Luuletused (Tartus, 1909, mitmekordselt täiendatud IV tr. 1926). Kuid tunduv osa L.-i pool-ajakirjandulikku toodangut on seni veel kogumata, samuti on temalt järele jäänud palju seni trükis ilmumata töid.

L.-i looming langeb kahte pealiiki: jutustav proosa ja luuletused. Nende liikide ajaline vahejoon käib suurelt osalt ühte tema vaimuhaigeks jäämise ajaga: tema väärtuslikum proosa on sündinud enne, väärtuslikumad luuletused aga pärast seda. — L.-i proosalooming algas ajajärgul, mil meie kirjandusel puudus teadlikum ideeline või kunstiline suun. Viimast leiame õieti vähe ka L.-i varasemais juttudes, mis olidki mõeldud ainult ajaviiteks nende lehtede vähenõudlikele lugejaile, mille toimetustes autor töötas. Aineilt on need jutud väikekodanlikult-banaalsed, käsitluselt aga mage-romantilised. Enam on õnnestunud mõni pool-ajakirjanduslik pala. L.-i kunstiliselt kaaluv proosa langeb juba ajajärku, mil oli liginemas tema vaimline katastroof. Nii on novelletid »Peipsi peal« ja »Igapäevane lugu« küll võrdlemisi harvatoimelised ja lihtsad lookesed, kuid just oma rahvaomase lihtsuse ning stiililise selgejoonelisusega kuuluvad nad omal alal paremate hulka eesti kirjanduses. L.-i suurim kompositsioon-jutustus »Vari« tõi ilmudes nii ainelt kui käsitlusviisilt palju uut. Meie kirjandusse hakkas tungima juba realistlik vaateviis, ja selle eelkajastust leiame ka »Varjust«. Et L. selle jutustuse näitelavaks oli võtnud oma noorpõlve kodu ümbruse ja osa kõrvaltegelasigi kirjeldanud otse elavate eeskujude järele, siis leidis ta kohe algusest peale usaldatava kandepõhja. Nii palju kui autor seda tuntud materjali kirjanduslikult ümber kujundas, sai ka tema teos hingeeluliselt ehtne ja kunstiliselt kaaluv. Tema rah-